

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

NIEUWSBRIEF 3 / JUNI 2020

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

‘Aruba heeft tijden van crisis aangegrepen om daar met veerkracht beter uit te komen’. Aldus de Arubaanse minister-president Evelyn Wever-Croes in een artikel dat zij voor deze Nieuwsbrief van het Genootschap Nederland-Aruba heeft geschreven.

Er spreekt hoop uit haar verhaal. Zij schetst hoe Aruba inzet op economisch herstel en innovatie. ‘Onze insteek is om sterker uit deze crisis te komen en nieuwe banen te scheppen in andere sectoren dan de toeristensector’.

Langzaamaan gaan de grenzen weer open en is de voorzichtige verwachting in Aruba dat het toerisme toeneemt. Geraamd wordt echter dat de economische schade zeer groot zal zijn. De financieel-economische steun uit Nederland zal hard nodig zijn.

Desondanks blijven Aruba, Curaçao en Sint-Maarten extreem kleinschalige en kwetsbare landen. Staatsraad Paul Comenencia sprak daar onlangs over. ‘Als de financiële hulp die Den Haag, in het kader van de Covid-19-crisis, verleent, niet vergezeld gaat van voldoende technische assistentie om aan de gestelde voorwaarden te voldoen, dan treedt er onherroepelijk vertraging op’. U kunt een samenvatting van zijn inleiding lezen in deze Nieuwsbrief.

Het ga u goed!

Namens het bestuur van het Genootschap Nederland-Aruba

Nico van Grieken

Voorzitter

= = = = = = = = = =

- Minister-president Evelyn Wever-Croes: ‘Eigen verantwoordelijkheid dragen om beter uit deze crisis te komen’
- Staatssecretaris Knops aan de Tweede Kamer: ‘Nederlandse steun moet terecht komen bij inwoners en bedrijven, die het nu het hardst nodig hebben’
- Commentaar Trouw: ‘Knops gaat wel ver op de Antillen’
- Staatsraad Comenencia: ‘De jas van de autonomie moet niet te krap en niet te ruim zitten’

* * *

Minister-president Evelyn Wever-Croes over Aruba en de COVID-19 crisis

‘Eigen verantwoordelijkheid dragen om beter uit deze crisis te komen’

Minister-president Evelyn Wever-Croes (foto overheid Aruba)

‘Het is geenszins de bedoeling onze hand op te houden, maar om onze eigen verantwoordelijkheid te dragen om beter uit deze crisis te komen’. Dit zegt de Arubaanse minister-president Evelyn Wever-Croes in een beschouwing die zij onlangs schreef voor het Genootschap Nederland-Aruba. Hieronder leest u de tekst van haar artikel.

“Het beleid dat Aruba voert en heeft gevoerd tijdens de COVID-19 crisis kan niet worden los gezien van de wijze waarop Aruba sinds 1 januari 1986 invulling heeft gegeven aan de Status Aparte. Als gevolg van de crisis van de sluiting van de Lago olieraffinaderij werd toen een solidariteitsheffing ingevoerd.

Als alternatief werd met elan het toerisme ontwikkeld. Aruba heeft tijden van crisis aangegrepen om daar met veerkracht beter uit te komen. En, op eigen benen te staan, met de verantwoordelijkheid problemen zèlf aan te pakken.

Voorafgaande aan de COVID-19 crisis

Bij het aantreden van het huidige kabinet in december 2017 waren duurzame overheidsfinanciën (de overheidsschuld was van 2009 tot 2017 verdubbeld) en diversificatie van de economie, waaronder innovatie, de centrale thema’s. Eind 2019 was het ons gelukt om voor het eerst een overschot op de begroting te hebben dankzij een combinatie van fiscale hervorming en beheersing van de uitgaven en personeelslasten.

Voorts werd een economisch beleid geformuleerd voor 2019-2022: ‘a strong and resilient economy’, gebaseerd op zes ‘promising sectors’: toerisme, kenniseconomie, logistiek, landbouw/voedselproductie, circulaire economie en creatieve bedrijvigheid.

COVID-19

Meteen na het eerste COVID-19 geval in Aruba zijn maatregelen genomen om verdere besmetting te voorkomen, te weten grenssluiting, quarantaine en het zoveel mogelijk testen om besmette gevallen in een vroeg stadium te identificeren en te isoleren. Met een avondklok en een shelter-in-place werd getracht verdere verspreiding te voorkomen.

Ook werd direct al duidelijk welke enorme impact COVID-19 zou hebben op onze economie, die grotendeels afhankelijk is van toerisme. Eigen berekeningen en die van het IMF duiden op een begrotingstekort van AWG 1,3 miljard bij een 'severe COVID-19' scenario.

Aangezien de begroting 2020 op dat moment nog niet in de Staten van Aruba was behandeld, is bij de behandeling daarvan eind maart rekening gehouden met ondersteuning van werknemers en bedrijfsleven en met een terugval in inkomsten.

De regering heeft een aantal noodsteunmaatregelen genomen, te weten:

- De zogenaamde FASE-uitkering (Fondo di Asistencia Social di Emergencia) aan gedupeerde werknemers;
- Een Midden- en Kleinbedrijfsregeling, naar analogie van Nederland;
- Loonsubsidie aan bedrijven;
- Een fiscaal noodplan.

Verder is vanaf mei 2020 gekort op salarissen en andere uitgaven, met een korting van 25% voor ministers en statenleden en 12,6% voor ambtenaren en gelijkgestelden. Ook personeel van overheidsbedrijven is gevraagd uit het oogpunt van solidariteit een bijdrage te leveren.

Economisch herstel en innovatie

Al vóór de crisis was een pad van innovatie ingezet, waaronder e-government. In feite heeft deze crisis ervoor gezorgd dat dit pad in een versnelling terecht kwam. Online vergaderen werd bijvoorbeeld het nieuwe normaal.

Met de noodsteunmaatregelen en het snijden in de uitgaven heeft de regering voor een herstelbeleid gekozen door het instellen van een Commissie Economisch Herstel en Innovatie. Deze is in drie subcommissies verdeeld:

- Stabilisering en stimulus;
- Fast-track projecten en reactivering;
- Innovatie en bestendigheid.

Verder zijn er verschillende taskforces die gericht zijn op reactivering van de economie. Meer dan honderd personen zijn hierbij betrokken.

Met het opstarten van de projecten die snel kunnen worden gerealiseerd, zijn een zestiental natuurgebieden aangewezen, zodat nieuwe ontwikkelingen buiten deze gebieden plaatsvinden. Aldus is een meer duurzame economische ontwikkeling mogelijk volgens het in 2019 vastgestelde economische beleid. Onze insteek is om sterker uit deze crisis te komen en nieuwe banen te scheppen in andere sectoren dan de toeristensector.

Nederlandse steun

Aangezien Aruba een kleine eiland economie is (een zgn. Small Island Developing State), daardoor extra kwetsbaar is voor crisissituaties en voorts niet over de nodige financiële buffers beschikt om door de grote terugval aan inkomsten noodsteunregelingen te bekostigen, is eind maart aan Nederland om bijstand gevraagd op grond van het solidariteitsartikel in het Statuut voor het Koninkrijk, artikel 36.

Nederland heeft besloten om deze steun te verlenen in de vorm van (vooralsnog) renteloze leningen in diverse tranches, waarbij strenge voorwaarden worden gesteld. Het betreft liquiditeitssteun en steun voor de loonsubsidieregeling.

Het lijkt mij goed om hierbij te vermelden dat Aruba voor zijn financieringsbehoefte op de kapitaalmarkt leent. Inschrijving van Nederland op leningen van Aruba is wel opgenomen in het Protocol van 22 november 2018, maar voor een onbepaald moment in de toekomst. Ondanks de crisis is het Aruba gelukt om voor de gehele schuldenportefeuille voor 2020 leningen aan te trekken.

Erkentelijk

Hoewel voor enkele door Nederland voor de financiële steun te stellen voorwaarden naar onze mening de lat iets te hoog werd gelegd, heeft Aruba zelf al aan de meeste voorwaarden voldaan vóórdat deze gesteld werden.

Het is immers geenszins de bedoeling onze hand op te houden, maar om onze eigen verantwoordelijkheid te dragen en beter uit deze crisis te komen. Met hulp uit Nederland, waarvoor we erkentelijk zijn.”

* * *

Staatssecretaris Knops aan de Tweede Kamer:

‘Nederlandse steun moet terechtkomen bij inwoners en bedrijven, die het nu het hardst nodig hebben’

Staatssecretaris Knops (foto Nico van der Ven)

‘Aruba, Curaçao en Sint-Maarten doen een begrijpelijk beroep op de solidariteit binnen het Koninkrijk. Tegelijkertijd moeten we scherp houden wat met die solidariteit beoogd is. In de drie landen is de kloof tussen wie in weelde baadt en wie het hoofd niet of nauwelijks boven water kan houden groot. Die kloof neemt toe door deze crisis. Daarom moet de Nederlandse steun terechtkomen bij die inwoners en bedrijven die het nu het hardst nodig hebben’.

In zijn brief van 19 mei 2020 schrijft staatssecretaris Knops verder dat de COVID-19 crisis meer dan ooit duidelijk maakt hoe kwetsbaar de landen zijn. ‘Eens temeer zien we nu wat eigenlijk al langer zichtbaar was, namelijk dat de landen hun eigen autonomie niet kunnen dragen’.

Noodzakelijke hervormingen doorvoeren

Knops vindt dat de solidariteit binnen het Koninkrijk recht overeind staat. ‘Maar solidariteit moet wel twee kanten op werken. Het vraagt ook dat de Caribische landen noodzakelijke hervormingen snel doorvoeren om het weerstandsvermogen te versterken. Maatregelen ter

versterking van de sociaaleconomische structuur, zodat het besteden van Nederlands belastinggeld leidt tot concrete afrekenbare verbeteringen’.

Zonder dit soort maatregelen, die de weerbaarheid van deze samenlevingen op termijn zullen versterken, heeft het voor niemand zin om nu vanuit Nederland grote bedragen aan financiële steun ter beschikking te stellen, aldus de staatssecretaris. ‘Het verstrekken van verdere liquiditeitssteun vanuit Nederland zal daarom afhankelijk worden gemaakt van de bereidheid van de landen om zulke hervormingen door te voeren’.

Knops vermeldt ook dat Aruba hem schriftelijk heeft laten weten zijn steunvoorstel en de daaraan verbonden voorwaarden te aanvaarden. ‘De voorgestelde steun stelt Aruba in staat om tot eind juni 2020 te blijven functioneren’.

* * *

Commentaar dagblad Trouw: Knops gaat wel ver op de Antillen

deVerdieping
Trouw

Wat Nederland in Europees verband op stormen van kritiek kwam te staan, probeert staatssecretaris Raymond Knops er nu wel door te drukken op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Knops stelt harde voorwaarden aan mogelijke steun aan de drie eilanden, die disproportioneel zwaar getroffen zijn door de coronapandemie.

Aldus dagblad Trouw op 20 mei 2020 in een commentaar naar aanleiding van de Nederlandse steunverlening aan de drie Caribische landen. Minister van Financiën Wopke Hoekstra stelde in Europees verband voor de steun aan lidstaten afhankelijk te laten zijn van de mate waarin diezelfde landen bereidheid tonen hun economie en de overheidsfinanciën te hervormen.

Wederzijdse solidariteit

Knops, aldus Trouw, doet hetzelfde bij de in totaal 190 miljoen euro die hij bereid is als lening te verstrekken aan de drie eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen. De staatssecretaris ‘heeft geen ongelijk’ als hij stelt dat solidariteit twee kanten op moet werken.

‘De tegenstellingen op de eilanden tussen rijk en arm zijn groot en worden groter nu de economie, volkomen afhankelijk van toerisme, vrijwel tot stilstand gekomen is. Nederlands geld zou moeten bijdragen aan versterking van de sociaaleconomische structuur op de eilanden’.

De staatssecretaris stelt echter ook een paar veel concretere eisen, schrijft Trouw. ‘De salarissen van politici en ambtenaren moeten flink omlaag, en op Sint-Maarten moet de pensioengerechtigde leeftijd nu eens eindelijk omhoog naar 65 jaar. Begrijpelijke wensen die al veel langer in de Nederlandse politiek leven en die onmiddellijk tot felle protesten hebben geleid van politici op Curaçao en Sint-Maarten. Vandaag moeten de twee eilanden Knops laten weten of zij met de voorwaarden akkoord gaan, terwijl Aruba al ja gezegd heeft’.

Misbruik

‘Hoe inhoudelijk terecht ook, de vraag is of Knops bij de sinds tien jaar bestaande bestuurlijke verhoudingen dergelijke eisen stellen kan. De drie eilanden zijn zelfstandige landen, met gelijkwaardigheid binnen het Koninkrijk. De actie van Knops heeft erg veel weg van misbruik

maken van de gelegenheid; nu de drie landen geen kant meer op kunnen, worden door Nederland al langer gekoesterde wensen in eisen omgezet’.

[...]’Hoezeer het ook wenselijk is dat bijvoorbeeld de inderdaad veel te hoge salarissen van politici en ambtenaren worden aangepakt, de staatssecretaris zou de broodnodige steun in coronatijd er niet van afhankelijk moeten maken’, besluit Trouw zijn mening.

* * *

Staatsraad Paul Comenencia op de bres voor extreem kleinschalige Caribische landen

‘De jas van de autonomie moet niet te krap en niet te ruim zitten’

*Paul Comenencia
(foto Comité Koninkrijksrelaties)*

‘Als de eisen, die Den Haag aan Aruba, Curaçao en Sint-Maarten stelt voor het verstrekken van financiële hulp, niet goed afgestemd worden op wat - per land - daadwerkelijk mogelijk is, dan organiseert Den Haag zijn eigen teleurstelling. Dan moet het, als straks de opgelegde targets niet gehaald worden, niet alleen de Caribische rijkdelen, maar ook zichzelf aankijken’.

‘Aparte gevallen’

Dit zei staatsraad Paul Comenencia op 12 juni 2020 tijdens een webinar van de Raad van State. ‘Je zou hopen’, verzuchtte hij, ‘dat, na bijna 400 jaar verbondenheid, deze uitleg overbodig is. Maar, ook na 400 jaar, blijft het kennelijk nodig om steeds weer te herhalen dat de drie Caribische landen aparte gevallen zijn, elk met hun eigen kenmerken en factoren. Deze vereisen serieus maatwerk’.

De ‘drukbezochte’ digitale bijeenkomst werd gehouden naar aanleiding van zijn recente publicatie ‘Verdeeld Koninkrijk, een pleidooi voor nieuw elan in Koninkrijksrelaties’. De vorige nieuwsbrief berichtte daar al over. Aan het webinar werd onder anderen bijgedragen door vice-president Thom de Graaf van de Raad van State, Angel Bermudez, oud-minister van Financiën van Aruba, Marcel Gumbs, voormalig minister-president van Sint-Maarten en Jeroen Recourt, Eerste Kamerlid voor de PvdA.

Tussenmaat die goed zit

Comenencia stelde onder meer het belang van een gemeenschappelijke toekomstvisie centraal. Essentieel onderdeel daarvan is de erkenning, ook door Nederland, van de permanente implicaties van extreme kleinschaligheid. Hij bepleitte differentiatie en het accepteren van maatwerk bij de toepassing van het Statuut voor het Koninkrijk.

‘Nu lokale bestuurders en hun ambtelijke organisaties (als autonoom land) echt helemaal op hun eigen kennis en kunde aangewezen zijn, manifesteert de extreme kleinschaligheid zich in volle hevigheid. Aruba, Curaçao en Sint Maarten blijken microstaatjes met veel beperkingen.

Niet dat ze de autonomie helemaal niet aankunnen, zoals Knops suggereert, maar het valt moeilijk te ontkennen dat de huidige autonomie-jas, om in kleermakerstermen te spreken, verstelling behoeft om - per land - te komen tot een tussenmaat die werkelijk goed zit: niet zo krap dat er geen groei mogelijk is, maar ook niet zo ruim dat de bevolking er, zoals nu, meer last dan gemak van heeft’.

Overbruggingshulp

De Caribische landen hoeven zich hiervoor, aldus Comenencia, niet te schamen. En Den Haag hoeft niet moeilijk te doen over hulp bij het overbruggen van de kleinschaligheid. ‘De concepten ‘small island development states’ en extreme kleinschaligheid zijn al jaren legitieme thema’s op de internationale ontwikkelingsagenda.

Bovendien, in tegenstelling tot veel andere microstaatjes, hebben de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen nog steeds de mogelijkheid om, binnen het Koninkrijks- en Europees verband, samen, de uitdagingen van extreme kleinschaligheid aan te gaan, inclusief de mogelijkheid van goedkope financiële hulp. ‘Count your blessings’, zeg ik in de richting van mijn mede-eilanders’.

Technische assistentie

Voorwaarde is wel dat zij het gesprek hierover met Den Haag zo snel mogelijk willen aangaan. ‘Den Haag moet er oprecht voor open staan en het gesprek moet dan, bij voorkeur, gaan over thema’s die de bevolking van de eilanden direct raken, zoals: onderwijs, cultuur, veiligheid, werkgelegenheid, zorg en duurzaamheid, maar ook financieel beheer. De tijd dringt, zeg ik ook in de richting van Den Haag. Als de financiële hulp die Den Haag, in het kader van de Covid-19-crisis, verleent, niet vergezeld gaat van voldoende technische assistentie om aan de gestelde voorwaarden te voldoen, dan treedt er onherroepelijk vertraging op’.

Deelnemen aan Staten-Generaal

Tot slot adviseerde de staatsraad de Caribische parlementen en gevolmachtigde ministers actiever betrokken te zijn als in de Staten-Generaal Koninkrijksonderwerpen worden behandeld. ‘Neem intensiever deel aan de beide Kamers. Het Statuut biedt er de mogelijkheden toe. Maak er slim gebruik van. Helaas gebeurt dan nog onvoldoende’.

* * * * *